

Bouwstenen verruimde en verbeterde regeling

In het DO van 12 juli is een aantal zaken naar voren gebracht die kunnen worden gezien als bouwstenen voor een verruimde en verbeterde regeling. Deels zijn er al min of meer richtinggevende uitspraken gedaan, deels zijn vragen opgeworpen die nog moeten worden uitgezocht dan wel verder moeten worden besproken. Dit leidt tot de volgende voorlopige krijtstrepen:

1. Een verruimde regeling heeft een duaal karakter: de huidige systematiek van laagdrempelige toekenning bij relatief kleine dumpingen en aparte systematiek (voorziening) voor de compensatie van grote dumpingen (boven het drempelbedrag).
2. De regeling heeft expliciet géén betrekking op compensatie van (opruim- en sanerings)kosten in het kader van de opsporing van drugslabs
3. In praktische zin is het aannemelijk dat de huidige regeling voor dumpingen onder de 25.000 EUR voldoet en in 2022, 2023 en mogelijk ook in 2024 nog in zijn huidige vorm in stand wordt gehouden.
4. Voor wat betreft de regeling voor grote dumpingen is voor 2022 en 2023 een tijdelijke voorziening die in diezelfde periode wordt uitgewerkt tot een structurele regeling, het meest voor de hand liggend. Zie ook onder ad 3.
5. Vraagpunten voor de uitwerking van de toekomstige structurele regeling zijn:
 - a. De hoogte van het totale bedrag waarin de regeling moet voorzien.
 - b. De dekking van de voorziening (wie draagt wat bij?), inclusief een hernieuwde verkenning in hoeverre deze verhaald kan worden bij criminelen (vergelijk met schadefonds geweldsmisdrijven en Project X in 2014)¹.
 - c. De uitvoeringsorganisatie: deze is nu centraal en dat ligt ook voor de toekomst voor de hand, maar blijft het een 'optelsom' van twaalf provinciale regelingen of wordt het een centrale regeling. En in het verlengde daarvan wie wordt de uitvoeringsorganisatie?
 - d. De betere verankering in de opsporingsketen van de informatie die beschikbaar komt bij het opruimen van een dumping (o.a. over drugslozingen in het riool en satellietbeelden waarop verontreinigde bodem te zien is. Mogelijk ligt hier ook een meer nadrukkelijker rol voor de RIEC's en de omgevingsdiensten (zoals in Noord-Brabant)
 - e. Overige zaken als het naast financiële compensatie bieden van andere vormen van steun (zoals kennis) aan (kleine) gemeenten (motie Slootweg) en de implicaties van het in werking treden van de omgevingswet (bodemtaken gaan over van provincies naar gemeenten).

Hoogte van de dekking

Het voornemen van het DO om de nieuwe regeling een duaal karakter te geven is prima uitvoerbaar. In principe is er dan sprake van 1 regeling, aanvragen boven de 25.000 EUR moeten dan enkel automatisch voldoen aan een zwaardere verantwoordingslast. Daarbij is er nog een tweede drempel van 125.000 EUR waarna de verantwoordingslast in de hoogste categorie komt.

Het DO heeft de ambtelijke werkgroep gevraagd om een advies ten aanzien van "De hoogte van het totale bedrag waarin de regeling moet voorzien." Deze vraag kan tweeledig worden opgevat maar de beantwoording van de twee hangt wel met elkaar samen. De hoogte van de regeling kan slaan op het maximaal uit te keren bedrag (zoals deze nu op 25.000 EUR is gesteld) of op het maximale bedrag dat voor de regeling wordt gereserveerd.

Van de aanvragen die tot nog toe zijn binnen gekomen zijn er geen gevallen van boven de 200.000 euro bekend. En slechts 2 van boven de 150.000. Wanneer er voor wordt gekozen om het maximale bedrag per casus af te toppen zou 200.000 EUR een logische drempel kunnen zijn. In dat geval kunnen we voor

het maximale bedrag in de regeling vasthouden aan het totaal aan projectkosten in 2021 welke 1,15 miljoen EUR was. Om ruimte te houden naar de komende jaren zou dan ten minste 1,5 miljoen EUR in de regeling beschikbaar moeten zijn. Voor gevallen boven de 200.000 EUR zal dan per casus apart bekeken moeten worden hoe hier mee om wordt gesprongen. Het nadeel van deze aanpak is dat je voor alle gevallen boven de 200.000 EUR apart in gesprek moet gaan, waarbij het niet onaannemelijk is dat wanneer er een grens wordt gesteld het jaar erna een aantal aanvragen boven die grens binnen komen. Zo zijn in het bovenstaande stuk de twee casussen in Brabant nog niet meegenomen omdat daar nog geen aanvraag voor ligt en nog onbekend is wat deze uiteindelijk echt gaan kosten. Die kosten worden momenteel geschat op 700.000 EUR per geval. Deze kunnen echter nog hoger of lager uitvallen. Wanneer je dergelijke gevallen uit eenzelfde overkoepelde regeling wilt bekostigen dien je dus al minstens 1.4 miljoen EUR extra voorhanden te hebben voor het geval dat. Dan kom je uit op 3 miljoen EUR in kas. Zeker bij deze grote gevallen is het ook de vraag hoe er omgegaan wordt met voorfinanciering

- Optie A. Aftoppen van de aanvragen op twee ton en aparte maatwerkafspraken daarboven met ten minste 1.5 miljoen EUR in de regeling
- Optie B. Niet aftoppen van de aanvragen alle gevallen uit één regeling vergoeden met ten minste 3 miljoen EUR in kas. (revolverend fonds)

Uitvoering

Uitvoering van de regeling hangt samen met de vorm die wordt gekozen. Wanneer er voor een fonds wordt gekozen, zoals bij het schadefonds geweldsmisdrijven, dan zal het fonds ook de aanvragen kunnen afhandelen en de uitvoering op zich nemen. Wanneer het een gewone subsidieregeling blijft is er de keus tussen een Rijksregeling en twaalf aparte provinciale regelingen, elk met een eigen plafond.

Zelfs wanneer er gekozen wordt voor een 'schadefonds drugsafval' zal er ook moeten worden nagedacht over de wijze waarop de regeling in de tussentijd wordt ingestoken. Een dergelijk fonds is immers niet snel ingericht, terwijl het de voorkeur heeft om per 1 januari 2023 de eerste verbetering te maken. Wat hier de beste keus is dient nog verder onderzocht te worden, ook op basis van wat juridisch haalbaar is. Een aantal opties die de werkgroep verder wil verkennen is.

- Optie A: Inrichten van een schadefonds drugsafvaldumpingen met als overbrugging één van de onderstaande opties
- Optie B: Ophoging van de provinciale regeling, zodat de kennis en kunde van BIJ12 wordt benut, maar wel met de problemen die twaalf aparte regelingen biedt
- Optie C: Instellen van een Rijksregeling ondergebracht bij een Rijksdienst/ bestaand loket
- Optie D: Instellen van een Rijksregeling ondergebracht bij BIJ12 (dient nog juridisch te worden getoetst)

Afgesproken is dat:

- J&V onderzoekt of en hoe een schadefonds ingericht kan worden analoog aan het schadefonds geweldsmisdrijven
- I&W onderzoekt of een nieuwe (tijdelijke) Rijksregeling ondergebracht kan worden bij RWS, RVO of andere instantie. Hierbij zal ook gekeken worden wie voorheen de bodemuitkeringen deed.
- IPO onderzoekt of het juridisch mogelijk en wenselijk is dat BIJ12 de uitvoering van een Rijksregeling op zich neemt.

Dekking van de voorziening

Zoals hierboven aangegeven zou het goed zijn als de regeling in elk geval 3 miljoen dekking heeft. Dit betekent niet dat er jaarlijks 3 miljoen gestort moet worden, maar dat de regeling jaarlijks tot 3 miljoen aangevuld wordt om ook dekking te kunnen bieden aan grotere dumpingen. Voor de dekking kan gedacht worden aan een bijdrage vanuit J&V vanuit de achtergrond van misdrijven en vanuit I&W als

stelselverantwoordelijke voor bodemkwaliteit. Het beste zou echter zijn wanneer de kosten verhaald kunnen worden op veroordeelde drugscriminelen. Bij alle dumpingen wordt sowieso al getoetst of er een veroorzaker kan worden aangesproken, waarop de kosten kunnen worden verhaald. Dit sluit ook aan op moties uit de Tweede Kamer en is ook eerlijker naar de maatschappij.

- Optie 1 onderzoeken of het juridisch haalbaar is om veroordeelde drugscriminelen een boete op te leggen die in een schadefonds drugsafvaldumpingen komt. Daarbij tevens onderzoeken of de hoogte van de boete gekoppeld kan worden aan de hoogte van het aantal dumpingen in het voorafgaande jaar. Hiervoor zal wetgeving aangepast moeten worden
- Optie 2. De betrokken departementen vullen het bedrag jaarlijks aan. Er is geen cofinanciering van decentrale overheden
- Optie 3. De betrokken departementen vullen het bedrag jaarlijks aan. Er is wel cofinanciering van de decentrale overheden

Borging van informatie in de opsporingsketen

Verschillende instanties houden zich bezig met het opruimen van een drugsafvaldumping. Om dit te stroomlijnen, is een Landelijk Protocol Drugsdumpingen ontwikkeld. Bij een nieuwe regeling moet dit protocol ook opnieuw worden geactualiseerd en voldoende onder de aandacht worden gebracht bij overheden en terreinbeheerders. Voor de subsidie is het sowieso vereist om een aangifte bij te voegen, dus de politie is dan ook altijd op de hoogte en kan zo nodig informatie vergaren.

Met de inrichting van een schadefonds kan er tevens gedacht worden aan een expertisecentrum die zich met deze vragen bezig houdt

Ondersteuning van gemeenten onder de Omgevingswet

Onder de omgevingswet gaan de bodemtaken van provincies over naar gemeenten. Een complexe bodemsanering zoals in het geval van een drugsafvaldumping of sanering vraagt om specifieke kennis die niet alle gemeenten in huis hebben. Deze kennis is nu nog aanwezig bij provincies, maar deze zal verdwijnen nu deze de bodemtaken niet langer uitvoeren. De vraag is waar deze kennis geborgd gaat worden. Een deel van de kennis kan wellicht geborgd worden bij Omgevingsdiensten, maar het vereist ook een projectleider voor de sanering. Het is dus de vraag of hier ook alle specialistische kennis ondergebracht kan worden. In ieder geval kunnen de lessen over de aanpak, zoals in Noord-Brabant zijn opgedaan, meegenomen worden bij de actualisatie van het Landelijk Protocol Drugsdumpingen. Met de inrichting van een schadefonds kan er tevens gedacht worden aan een expertisecentrum die zich met deze vragen bezig houdt

Invoering, overlap en terugwerkende kracht.

Zoals aangegeven gaat de voorkeur uit naar een schadefonds drugsafvaldumpingen. Omdat er niet de verwachting is dat dit per 1-1-2023 ingevoerd kan worden dient er gekeken te worden naar een overbruggingsoplossing. Dit kan door bij de invoering van het fonds aanvragen met terugwerkende kracht in te laten dienen, doormiddel van een tijdelijke voorziening of door het ophogen van de bestaande provinciale regeling.

De werkgroep adviseert de laatste twee mogelijkheden verder te onderzoeken. J&V voor een tijdelijke voorziening en IPO voor een ophoging van de bestaande regeling.

Daarnaast dient de vraag gesteld te worden vanaf wanneer de nieuwe voorwaarden ingaan.

- Optie 1. De nieuwe regeling/tijdelijke voorziening gaat in per 1-1-2023 en is vanaf dan geldig
- Optie 2. De nieuwe regeling/ tijdelijke voorziening biedt ook aanvullende compensatie voor gedupeerden uit 2021/2022, die niet volledig zijn vergoed.